

Gårdsnytt 2/2015

Enebybergs Gårds Förening

Innehåll

<i>Ordförandens ord</i>	2
<i>Påminnelse om medlemsavgift för 2015 och vår adresslista för e-post</i>	2
<i>Danderydshistorisk rundtur med högstadieklaser</i>	3
<i>Midsommar i Enebyberg på Enebybergs gård</i>	3
<i>Årsmöte 2015</i>	3
<i>Föreningens styrelse efter årsmötet</i>	4
<i>Olle Reichenberg: Aktuellt i Enebyberg och Danderyd i övrigt</i>	5
<i>När enebybergarna fick kommunalt vatten och avlopp</i>	6
<i>Kulturbiennalen 2015</i>	7
<i>Broderifrossa</i>	7

Kalendarium

Fredagen den 1 maj

Välkomna våren på Eneby torg
kl 11.50 Danderyds Blåsorkester spelar
kl 11.15-13.15 Enebybergs Gårds Förening
på plats med tipsfrågor

Onsdagen den 20 maj kl 19.00

Trädgårdsvandring Bäverstigen 6
Gösta Malmengård berättar om
rododendron och annat i sin trädgård

Torsdagen den 21 maj

Funktionärskväll
För föreningens tidningsutdelare och andra
som på olika sätt medverkar och hjälper till
i föreningens verksamhet

Lördagen 30-söndagen 31 maj

Mors dags-loppis och servering i
herrgårdsmiljö på Enebybergs Gård. För
bokning av loppisbord kontakta Lilli
Degen 0733-31 54 90 eller
lilli.degen@hotmail.com. Endast kontant
betalning.

Guidade gårdsvandringar, kl 11 lördag och
söndag, då vi får höra om stall, lagård och
vad i övrigt fanns runt gården

Fredagen den 19 juni

Traditionsenligt midsommarfirande på
Enebybergs gård
Kom och hjälp till med midsommarstången
kl 9-11. Firandet börjar kl 13

Ordförandens ord

Kära Enebybergsbor, alla medlemmar i vår förening och ni som ännu inte hunnit bli det!

Ännu en tidig vår med de första penséerna planterade i februari och björkarnas musöreblad utspruckna redan i slutet av april! Vår förening har hunnit genomföra tre arrangemang och fem återstår under våren.

Föreningens årsmöte avhölls i början av mars. Styrelsen redovisade föreningens omfattande verksamhet, faktiskt med flest arrangemang av alla fyra hembygdsföreningar i Danderyd, relativt största antalet medlemmar och lägst medlemsavgift men ändå en stabil ekonomi. Efter det formella årsmötet höll kommunstyrelsens ordförande ett spänstigt och uppskattat föredrag om aktuella projekt i Enebyberg och övriga Danderyd. Det refereras på annan plats i tidningen.

Den 31 maj firas mors dag, i år i nya former, på Enebybergs gård. Intresset för den från början så populära och överbokade mors dags-brunchen synes ha svalnat. Vår krögare Paul Degen satsar på nya grepp, två dagars herrgårdsloppis med kaféserving och vår förening anordnar en historisk vandring med guidning kring gården. Jordbruksegendomen Enebyberg var ända in på mitten av 1900-talet en av Storstockholms största. Runt herrgården fanns förutom statarbostäder ett femtontal ekonomibyggnader. Kvar finns förutom herrgården med tillhörande flygelbyggnader och rester av ruddammen endast en flyttad statarlänga, nu en modern privatbostad. Var står den nu? Och varför en ruddamm? Välkomna att ta del av gårdens historia på mors dag!

Årets största och mest välbesökta arrangemang, midsommarfirandet på Enebybergs gård, genomförs för sjuttonde gången med Margareta Westerdahl och ett antal trogna frivilliga som medverkande. Alla, medlemmar och andra, är mer än välkomna redan kl 9 på morgonen med egna blommor eller för att plocka dem och klä och inte minst resa majstången! Det är alla sådana frivilliga som på olika sätt gör vårt midsommarfirande möjligt. Ta med barn och barnbarn och några starka karlar på förmiddagen!

En glad och skön sommar önskas Er alla!

Jan Olof Carlsson

Påminnelse om medlemsavgift för 2015 och vår adresslista för e-post

Vi påminner er som ännu inte betalat medlemsavgiften för 2015 att göra detta till vårt bankgiro 529-2792 eller använda bifogade inbetalningskort. Inbetalningskort bifogas till er där vi ännu inte noterat att medlemsavgiften för 2015 är betald. Avgiften är 100 kr för familj och 75 kr för enskild medlem. **Observera att vårt plusgiro upphör den 5 juni 2015.** Därefter kan betalning endast ske till vårt bankgiro.

Skicka gärna ett mejl till vår nya e-postadress **info@enebyberg.com** så vi kan komplettera vårt medlemsregister med er e-postadress.

Danderydshistorisk rundtur med högstadielklasser

Vår förening har tagit initiativet till att genomföra en rundtur med buss för elever vid Danderyds högstadieskolor genom Danderyds fyra kommundelar. Syftet är att alla elever skall lära känna mer om andra kommundelar och deras historia än sin egen. De första rundturerna genomfördes i december med fyra sjundeklasser vid Viktor Rydbergs Samskola i Djursholm. De leddes av vår förenings ordförande Jan Olof Carlsson tillsammans med ordföranden i Samfundet Djursholms Forntid och Framtid Inger Ström Billing.

Gemensamt för alla kommundelar berättades hur Roslagsbanans tillkomst på 1880-talet blev förutsättningen för tillkomsten av villastäderna Stocksund, Djursholm och Enebyberg. I Enebyberg berättades särskilt hur Eneby Wästergård på 1770-talet genom bryggaren Anders Berg förvandlades till "Enebyberg" och hur entreprenören Ernst Kihlberg i början av 1900-talet byggde upp villastaden med flertalet samhällliga funktioner men också hur han byggde upp Stockholms Läns Omnibusbolag SLO till ett av Sveriges största busstrafikföretag med verkstäder, garage och huvudkontor i Enebyberg och terminal på Jarlaplan inne i Stockholm.

Både eleverna och deras medresande lärare var uppenbart intresserade. Avsikten är att genomföra rundturen med alla högstadieskolor i Danderyd.

Varmt tack till kommunens kulturförvaltning som bekostade bussarna!

Jan Olof Carlsson

Midsommar i Enebyberg på Enebybergs gård

Kom med på morgonen kl 9.00 och invig barn och barnbarn i traditionen att klä och resa stängen! Kl 13 börjar festen och vi tar emot folkdanslaget.

Det behövs mycket blommor till stängen och just kring gården brukar det vara glest, så vet ni en bra blomsteräng eller har tillgång till blommor hemma i trädgården är det jättebra om ni tar med.

En klädd stång är tung. Det kritiska ögonblicket är att resa den på förmiddagen. Då behövs många starka och pålitliga armar.

Årsmöte 2015

Den 10 mars hade Enebybergs Gårds Förening årsmöte. Ett stort antal medlemmar hade samlats i salen på gårdens övervåning för att delta i föreningsmötet och för att därefter höra kommunstyrelsens ordförande Olle Reichenbergs berättelse om kommunens aktuella och planerade projekt i Enebyberg.

Salen var fullsatt och många fick i goda vänners lag trängas för att få plats. För mig

som är nyvald ledamot av styrelsen var det glädjande att se ett så välbesökt möte. Det

var också glädjande att mötas av en så god och uppsluppen stämning. Tillsammans fick vi medlemmar blicka tillbaka på ett framgångsrikt föreningsår genom verksamhetsberättelse och ekonomisk redogörelse.

Nu påbörjas ett nytt verksamhetsår och det ska bli spännande att få ta del av föreningens olika inplanerade aktiviteter. Jag hoppas att ni liksom jag ser fram emot detta och en härlig vår och sommar i Enebyberg!

Efter årsmötet fick vi också ta del av en engagerad redogörelse av Olle Reichenberg om allt som händer och planeras särskilt i vår del av kommunen. Om det berättas på annan plats i tidningen.

Deltagare vid årsmötet. Foto: Eva Olinder

Eva Svärdemo Åberg presenterar sig. Foto: Eva Olinder

Föreningens sekreterare, Anita Andersson och ordförande, Jan Olof Carlsson. Foto: Eva Olinder

Eva Svärdemo Åberg

Föreningens styrelse efter årsmötet

Efter årsmötet och styrelsens konstituerande sammanträde består föreningens styrelse av

Jan Olof Carlsson, föreningens och styrelsens ordförande
Anita Andersson, vice ordförande och sekreterare
Artimis Ala Naziri
Bengt Almgren
Jan Löfgren, kassör
Krister Olinder
Gunilla Peterson
Nils Sporrang samt
Eva Svärdemo Åberg.

Styrelsen har till sig adjungerat
Paul Degen
Susanne Francke
Johanna Haddäng
Jan Peter Zetterström samt
Monika Wall.

Olle Reichenberg: Aktuellt i Enebyberg och Danderyd i övrigt

Efter de formella förhandlingarna vid föreningens årsmöte den 10 mars gjorde kommunstyrelsens ordförande, Olle Reichenberg, en uppskattad redogörelse för aktuella projekt i Enebyberg och övriga Danderyd.

*Olle Reichenberg med föreningens bricka.
Foto: Eva Olinder*

Efter valet i höstas är kommunledningens motto ”Danderyd mot 2020-talet – med skola, äldreomsorg och bostäder i fokus”.

Bland större aktuella frågor för kommunen märks om- och tillbyggnaden av Mörby centrum och utredningen om en eventuell nedgrävning av E18 genom Danderyd. Även den fr.o.m. 2016 enligt regeringens förslag ökade statliga utjämningskatten kräver särskilda överväganden. Förslaget

innebär att utjämningskatten sammanlagt ökar med ca 30 miljoner kronor årligen för Danderyd, att lägga till de ca 350 miljoner kronor netto som kommunen redan idag betalar till andra kommuner. Ökningen om 30 mkr motsvarar en höjning av kommunalskatten med närmare 30 öre.

Utbyggnaden av dubbelspår på Roslagsbanan pågår och beräknas vara genomförd 2018. Planskilda korsningar planeras vid Enebyängen och Ekebyskolan.

För kollektivtrafik som berör Danderyd utreds ett antal spåralternativ (T-bana, Roslagsbana, spårväg). Kommunens anser att en ev. T-bana till Täby/Arninge bör dras västerut mot Arenastaden och den nya gula linjen. En av regeringen tillsatt förhandlingsdelegation arbetar med dessa frågor.

För Enebyberg är programarbetet rörande Östra Eneby torg avslutat. En ny sporthall vid Brageskolan planeras. Planuppdrag kommer inom kort att lämnas för området Enebyängen-Enebybergs station. En tillbyggnad av Annebergsgården utreds och kommunen överväger att någonstans i Enebyberg bygga pensionärslägenheter enligt ungefär samma koncept som Kevinge äldreboende.

Vidare pågår eller planeras trafiksäkerhetshöjande åtgärder längs

Enebybergsvägen och vid korsningen Enebybergsvägen/Edsbergsvägen.

Nora torg och en bemannad återvinningscentral i Danderyd.

Bland aktuella byggprojekt i övrigt i Danderyd nämnde Olle Reichenberg dels nya särskilda boenden dels också bostäder vid Östra Mörbylund samt ombyggnad av

Efter föredraget följde frågor och svar.

Jan Olof Carlsson

När enebybergarna fick kommunalt vatten och avlopp

Uppgifterna nedan är hämtade från protokoll i Enebybergs Socialdemokratiska Arbetarekommun mellan åren 1914 och 1945, Danderyds föreningsarkiv, Djursholms vattentorn.

Idag ingår vatten och avlopp som en självklarhet i den kommunala infrastrukturen. När nybyggarsamhället Enebyberg projekterades i början av 1900-talet gällde vattenpump och avloppsbrunn på tomten. När samhället successivt förtätades placerades vattentäcker och avloppsbrunnar alltför nära vilket orsakade att dricksvattnet blev otjänligt. I mitten på 1920-talet råkade den ledande kommunalmanen Petrus Eriksson illa ut, men i hans fall hade vattnet infekterats av att Telegrafverket hade grävt utanför hans tomt.

Hur skulle vatten och kloakfrågan lösas? En livlig diskussion som sträckte sig över två decennier startade. Redan i inledningsskedet vittnar protokollen om att vatten- och avloppsledningar skulle projekteras samtidigt. Även separata förslag presenterades. Ett av dem föreslog att dra avloppsledningar direkt till Värtan. En utredning igångsattes för att sondera möjligheterna hur en vattenledning borde dras. När avloppsfrågan år 1931 aktualiserades föreslogs ett tanksystem.

Vattenfrågan försenade hela processen. Ett förslag gick ut på att koppla in sig på Djursholms vattenledning och en utbyggnad av ledningsnätet kunde också inkludera Nora och Klingsta. Djursholmsförslaget kritiserades därför att vattnet ansågs hålla för hög salthalt. Vattnet till Enebyberg kunde avsevärt förbättras om det blandades med vatten från sjön Görväln.

Reningsverk saknades i Stockholms förorter och därför for kommunalmännen vid två tillfällen på studieresor till Danmark för att bredda beslutsunderlaget. Ett reningsverk i Hilleröd var 30*40 meter med en kapacitet för 7 000 personer. Trots att bebyggelsen låg så nära som sex meter var olägenheterna ringa då ingen lukt alstrades.

Husägarnas finansiering var ett bekymmer eftersom många uttryckte oro för att inte gå iland med utgifterna. 1933 blev tongångarna mer optimistiska då en möjlighet öppnades att erhålla 40 procent av kostnaden i bidrag. Bestämmande för kostnaden blev tomtarealen. Ändå beslutade kommunen att avstå från statsbidrag och istället använda statskommunala reservarbeten. 1936 avancerade arbetet än mer då en kommitté började ordna med fastighetsreverser. Fastighetsägarna kunde gemensamt erhålla ett lån på 200 000 kronor med en amorteringstid på 15 år och samhället beviljades ett lån på 250 000 kronor som skulle amorteras på 30 år. Senare visade sig att kalkylerna inte höll därför att grovarbetarnas löner hade ökat.

1937 hade alla lån beviljats och arbetet bjöds ut på entreprenad. 1940 sattes som slutdatum, men först i augusti 1944 var vattenförsörjningen klar för Enebyberg med undantag för 1 500 meter vägbygge samt 1400 meter vatten och avloppsledning.

Det kommunala vatten- och avloppsnätet krävde en skattehöjning med 50 öre förutsatt att det kompletterades med inkomster av tomtförsäljningar och ökad inflyttning. Vattnet kostade 50 öre per kubikmeter förutom hyreskostnader för vattenmätare och mätaravläsning.

I samband med utbyggnaden tillkom oförutsedda kostnader på grund av att dragning av ledningar korsade vägar som i sin tur tvingade fram sprängningar och servitutlösningar. Senare konstaterades att mycket vatten försvann genom dåliga rör. Vattenförlusterna kunde uppgå till tre km³ per dygn på grund av dåliga ledningar.

Något gick snett vid byggandet och en ingenjörsfirma dömdes av en skiljenämnd att till kommunen betala 4 000 kronor tillika rättegångskostnader och vittnesersättningar, men det är en annan historia, som det finns skäl att återkomma till.

Gunilla Peterson

Kulturbiennalen 2015

Nu börjar årets kulturbiennial ta form. På stormöte en kväll i april berättade representanter för Danderyds olika föreningar hur de kommer att medverka med olika program till en spännande och späckad biennial. Fredagen den 2 oktober startar det i Mörby centrum med underhållning och då många av föreningarna visar upp sig. Avslutningen söndagen den 11 oktober blir med Förklädd Gud under medverkan av körer, solister och Loa Falkman som recitatör. Hela veckan däremellan är det program, happenings, öppna hus och utställningar över hela kommunen.

Vår förening bidrar med en utställning på biblioteket Träffpunkten ”Enebybergs tillkomst och utveckling som villasamhälle” 3- 24 oktober samt med ett kvällsprogram i veckan på gården med Jens Dolk, enebybergare, vinkännare och restauratör. Han kommer att tala om svensk dryck, där det finns mer än man tror. Tillsammans med Enebybergsbibliotekets vänner har vi ett program till Stig Dagermans minne söndagen den 4 oktober. Lördag den 3:e har biblioteksvännerna ”En stund i Muminvärlden” för barn och vuxna och lördagen den 10:e ”Helge Skoog larmar och gör sig till” på Danderyds gymnasium.

Konstrundan är till skillnad mot 2013 separat och äger rum redan 5-6 september.

Anita Andersson

Broderifrossa

Söndagen 19 april var en vacker vårdag då allén till gården kantades av scilla och vitsippor. Gårdens park var full av vårlök. I stora salen samlades en kvinnostark publik som kom för att höra Monica Zetterström, gammal enebybergare, medlem i föreningen och nästan granne, berätta om broderier. Det blev en fascinerande berättelse inte minst tack vara de fina bilderna och Monicas engagemang och kunskap.

Jan Löfgren
Slångränd 13
182 45 Enebyberg
info@enebyberg.com
08-758 77 84

Till och med kaffeserveringens kakor var som små broderier.

Under berättelsen om broderitekniker och broderiets historia kom också berättelsen om Monicas egen broderihistoria.

Foto: Anita Andersson

Hur hon efter Konstfack jobbade på Handarbetscentralen hos Bonniers vilken försåg flera veckotidningar med broderimönster.

När Handarbetscentralen la ner verksamheten på 1970-talet behövde tidningarna fortfarande broderier och Monica bestämde sig för att öppna eget.

Namnet "Brodera mera" kom från då trettonåriga sonen som också var med nu på föredraget. Efter en källare i Ekhagen blev det lokal med affär på Drottninggatan med flera anställda.

Därefter med pensionärens rätt trappade Monica ner till en mindre lokal hemma på Hjortrongränd med öppet några timmar i veckan.

Vi talar ibland i föreningen om entreprenörer och kvinnligt företagande från vår hembygds historia.

Nu fick vi möta en nu levande och aktiv sådan.

Monika Zetterström. Foto: Christin Zetterström

Anita Andersson

Enebybergs Gårds Förening & Gårdsnytt

Enebybergs Gårds Förening
www.enebyberg.com
info@enebyberg.com
Bankgiro 529-2792

C/o Jan Olof Carlsson
Fenixvägen 5
182 46 Enebyberg

Redaktör Gårdsnytt Bengt Almgren & Johanna Haddäng
Tryck Gårdsnytt Lindbloms Kopieringsbutik AB
